

Amsterdamse index veiligheidsbeleving

Een voorstel op basis van cijfers uit 2002

Amsterdam, 31 juli 2003

Sander Flight

Met medewerking van:

Bram van Dijk

Onderzoek en Statistiek (O + S) Amsterdam

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Achtergrond	3
1.2	Herhaalde metingen	3
2	Resultaten	4
2.1	Opbouw index	4
2.2	Afzonderlijke scores	5
2.3	Samenhang aspecten	5
2.4	Totaalscore	6
2.5	Afsluitend	7
3	Gebruik van de index	8
3.1	Index per sekse	8
3.2	Index per stadsdeel	9
3.3	Index per buurt	9
3.4	Top tien	13
4	Samenvatting en conclusies	15
4.1	Samenvatting	15
4.2	Conclusies	16
	Bijlagen	
Bijlage 1	Berekening index (SPSS-code)	18

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De gemeente Amsterdam is bezig met het maken van een veiligheidsindex naar Rotterdams model. Die index bestaat uit twee delen: een deel dat de objectieve veiligheid in één getal weergeeft en een deel dat de subjectieve kant representeert. DSP-groep is ingeschakeld om op basis van enquêtemateriaal het subjectieve gedeelte van de index te berekenen: een index voor de veiligheidsbeleving.

Parallel aan dit traject voert DSP-groep een onderzoek uit met als vraag hoe onveiligheidsgevoelens het beste gemeten kunnen worden. Er is in het voorjaar van 2003 een kwantitatief onderzoek gehouden onder 500 Amsterdamers waarin verschillende operationalisaties van onveiligheidsgevoelens naast elkaar zijn uitgetoet. De uitkomsten van die studie zullen in augustus 2003 beschikbaar komen.

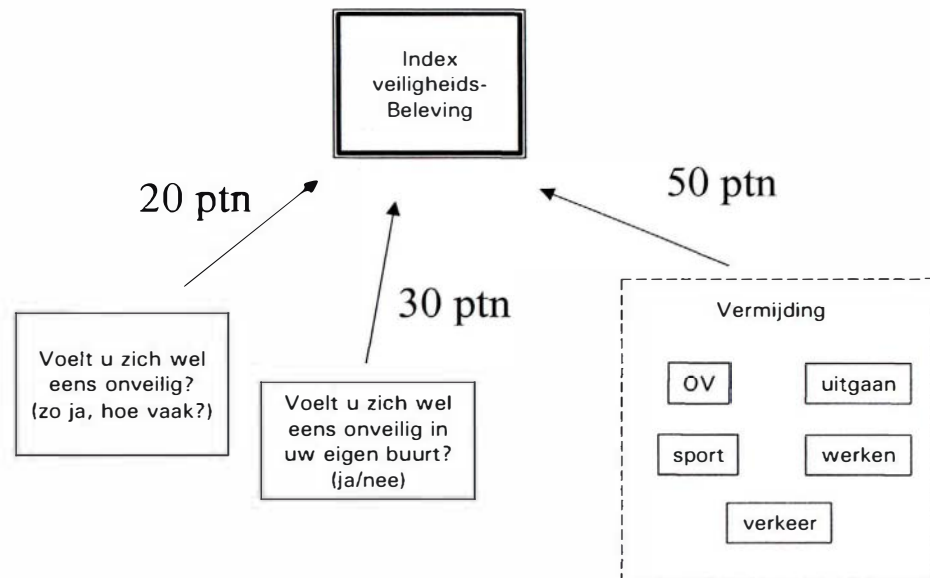
1.2 Herhaalde metingen

Door een index te berekenen kunnen vergelijkingen worden gemaakt tussen gebieden of tijdstippen. De bron voor de index is de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2002. De vragen die deel uitmaken van de index worden echter niet elke meting herhaald. Het voorstel dat wij in dit rapport doen is dan ook vooral geschikt voor vergelijking van gebieden en, nog belangrijker, als theoretische exercitie. Is het mogelijk een index te berekenen en welke aspecten van onveiligheid moeten daar deel van uitmaken? Pas als er een 'vast' meetinstrumentarium is ontwikkeld voor veiligheidsbeleving, kan ook een 'vaste' index worden berekend.

2 Resultaten

2.1 Opbouw index

Hieronder staat een model voor de berekening van de veiligheidsindex, zoals die berekend kan worden op basis van de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2002. Iedereen begint met een score van 100 punten (meest veilig). Op basis van de antwoorden in de enquête worden vervolgens punten afgetrokken. Nogmaals, de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid bevat bij elke afname andere vragen. Het is dus niet mogelijk dezelfde index te berekenen voor eerdere metingen. Ook is het niet waarschijnlijk dat in de komende metingen precies dezelfde vragen zullen worden gesteld.

De index bestaat uit drie aspecten die in een bepaalde vaste verhouding meewegen.

Aspect 1 – Onveiligheidsgevoelens in eigen buurt

0 = voelt zich nooit onveilig in eigen buurt of 'weet niet'

-30 = voelt zich wel eens onveilig in eigen buurt

Aspect 2 – Onveiligheidsgevoelens algemeen

0 = voelt zich nooit onveilig of 'weet niet'

-10 = voelt zich zelden onveilig

-15 = voelt zich soms onveilig

-20 = voelt zich vaak onveilig

Aspect 3 – Vermijdingsgedrag en angst specifieke situaties

Deze score is gebaseerd op twintig verschillende vragen over vijf specifieke situaties waarin men bang kan zijn voor agressie en geweld. De situaties zijn uitgaan, sportevenementen, het openbaar vervoer, het verkeer en de werksituatie. De vraag luidde steeds of men die situatie wel eens vermijdt uit angst voor agressie en geweld. Daarnaast werd gevraagd of men wel eens bang was voor agressie en geweld in die situaties. Mensen die in geen van de vijf

situaties bang zijn en geen vermijdingsgedrag vertonen, krijgen de score 0. Mensen die in alle gevallen 'bang' zijn en de situatie vermijden, krijgen het maximum van 50 punten.

2.2 Afzonderlijke scores

Hieronder staan in een tabel of grafiek de uitkomsten van de drie aspecten van de index weergegeven.

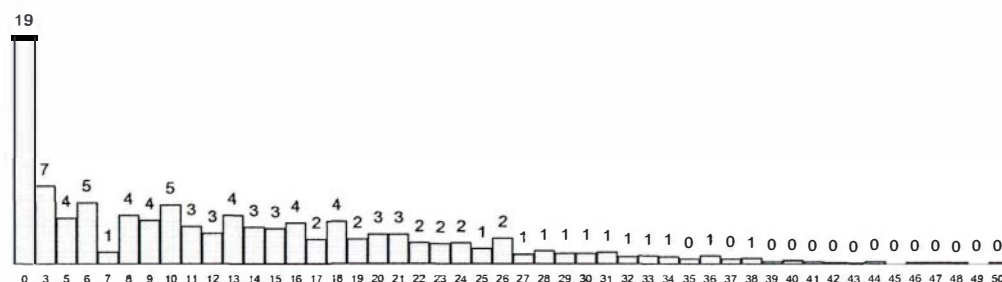
Tabel 2.1 Deel 1 – Onveiligheidsgevoelens in eigen buurt

Voelt u zich wel eens onveilig in uw eigen buurt?	%
ja	34,5
nee/weet niet	65,5
totaal	100
aantal (abs.)	4.786

Tabel 2.2 Deel 2 – Onveiligheidsgevoelens algemeen

Voelt u zich wel eens onveilig? Zo ja, voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig?	%
vaak	5,4
soms	24,7
zelden	9,1
nooit/weet niet	60,8
totaal	100
aantal (abs.)	4.786

Grafiek 2.1 Deel 3 – Vermijding en angst voor agressie en geweld. Percentages per score van 0 (geen vermijding) tot 50 (maximale vermijding)

Opvallend is de scheve verdeling van deze laatste score: het aantal mensen neemt vrijwel continu af, naarmate de score hoger wordt. De grootste categorie (19%) bestaat uit mensen die zeggen in geen van de vijf aangehaalde situaties bang te zijn voor agressie en geweld en deze situaties ook nooit te vermijden. Al met al zegt vier vijfde van de respondenten echter wel 'ja' op één van de vragen, waardoor toch verwacht mag worden dat het een bruikbare variabele oplevert.

2.3 Samenhang aspecten

De drie aspecten hangen uiteraard ook met elkaar samen. Het is zelfs de vraag of het wel nodig is verschillende vragen te combineren tot een overkoepelende index. Als ze toch alledrie hetzelfde antwoord opleveren, kan worden volstaan met slechts één vraag. Onderstaande correlatie-matrix geeft

weer hoe sterk de drie aspecten met elkaar samenhangen.

Tabel 2.3 Correlatiematrix

	1 – eigen buurt	2 – algemeen	3 – vermijding
1 – eigen buurt	1		
2 – algemeen	.69 **	1	
3 – vermijding	.43 **	.45 **	■

** Correlatie is significant op 0.01 niveau.

Uit de correlatiematrix blijkt dat er sprake is van sterke samenhang, maar dat deze zeker niet honderd procent volledig is. Onveiligheidsgevoelens in de eigen buurt en die in het algemeen hangen nog het sterkste met elkaar samen (0.69). De samenhang tussen vermijdingsgedrag en algemene onveiligheidsgevoelens is ook hoog (.45), maar zeker niet extreem hoog. Het gaat met andere woorden om verschillende grootheden en het lijkt dan ook nuttig ons niet te beperken tot slechts één vraag.

Factoranalyse

Aan de andere kant mogen de drie indices ook weer niet zo verschillend zijn, dat het onzinnig is ze bij elkaar op te tellen. Om te achterhalen of dat het geval is, is principale-componenten analyse uitgevonden. Deze techniek laat zien of het statistisch gesproken mogelijk is de drie indicatoren te beschouwen als deel uitmakend van een gemeenschappelijke achterliggende dimensie.

Tabel 2.4 Factorladingen

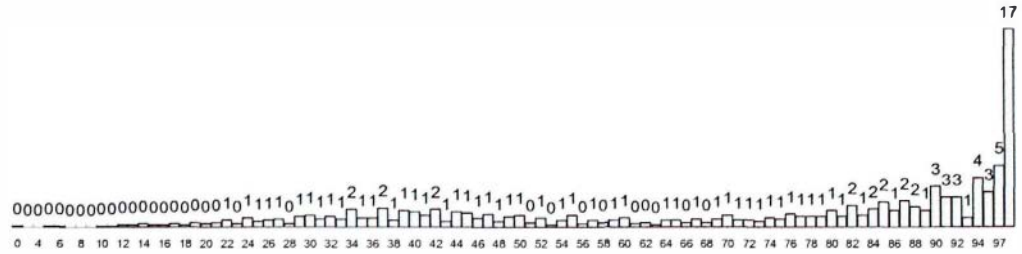
	Component 1
1 – eigen buurt	0.87
2 – algemeen	0.88
3 – vermijding	0.73

De factoranalyse laat zien dat de drie indices inderdaad hetzelfde achterliggende concept meten. Er wordt slechts één factor gevonden in de puntenwolk. Al met al lijkt het dus niet alleen nuttig, maar ook statistisch verantwoord te zijn, de drie verschillende onderdelen met elkaar te combineren tot een overkoepelende index voor veiligheidsbeleving: de correlatiematrix laat zien dat de drie aspecten elk een zelfstandige bijdrage leveren aan de totale score. De factoranalyse laat zien dat het gerechtvaardigd is de drie aspecten te combineren tot één waarde.

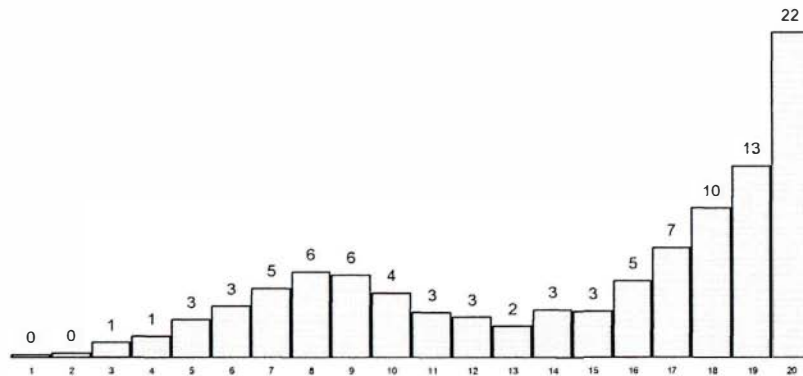
2.4 Totalscore

Om tot een index voor veiligheidsbeleving te komen, geven we iedereen eerst een score van 100 punten. Daarna kunnen punten worden afgetrokken. De vraag naar onveiligheidsgevoelens in de eigen buurt is het belangrijkste: degenen die daar 'ja' op antwoorden, verliezen 30 punten. De andere vraag (onveiligheidsgevoelens in het algemeen) kan aftrek van maximaal 20 punten betekenen: vaak = -20; soms = -15; zelden = -10; niet = 0. Tot slot wordt de score op het derde aspect afgetrokken. Daardoor ontstaat een nieuwe variabele die als volgt verdeeld is:

Grafiek 2.2 Index veiligheidsbeleving (in 100 categorieën)

Grafiek 2.3 Index veiligheidsbeleving (in 20 categorieën)

Deze grafiek waarin de index is gecombineerd in 20 categorieën, laat zien dat de eigenschappen van deze variabele redelijk zijn. De verdeling is scheef naar het positieve einde van de schaal (een grote groep mensen voelt zich veilig), maar binnen de groep die zich onveilig voelt is voldoende spreiding aanwezig.

2.5 Afsluitend

Het doel van deze index is om in één getal een indruk te kunnen geven van de beleving van veiligheid. Er zijn daarom verschillende vragen uit de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid gecombineerd: de index is opgebouwd uit algemene onveiligheid, onveiligheid in de eigen buurt en vermijdingsgedrag. Voor elk van deze drie aspecten is een score berekend, waarbij vermijdingsgedrag de meest ingewikkelde bleek te zijn omdat er maar liefst twintig vragen over dit aspect zijn gesteld.

Uit een correlatie-analyse bleek dat de drie aspecten (algemeen, woonbuurt, vermijdingsgedrag) sterk met elkaar samenhangen, maar niet identiek zijn. Oftewel: mensen die vermijdingsgedrag vertonen, bijvoorbeeld, zijn niet per se dezelfde mensen die zich onveilig voelen in hun eigen woonbuurt. Factoranalyse lieten vervolgens zien dat de drie aspecten samen één factor vormen. Dat wil zeggen dat ze waarschijnlijk alledrie een indicatie geven van een onderliggende zogenaamde 'latente' variabele.

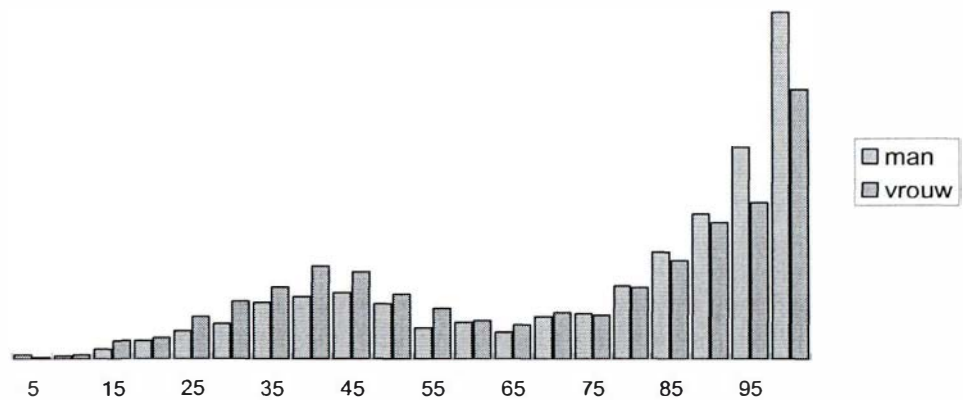
In het volgende hoofdstuk wordt de index toegepast, onder andere op buurt-niveau.

3 Gebruik van de index

Nu de index per persoon is berekend, kan ermee gewerkt worden. Hieronder worden wat analyses gepresenteerd die een indruk geven van de mogelijkheden.

3.1 Index per sekse

Grafiek 3.1 Index veiligheidsbeleving (in 20 categorieën) per sekse

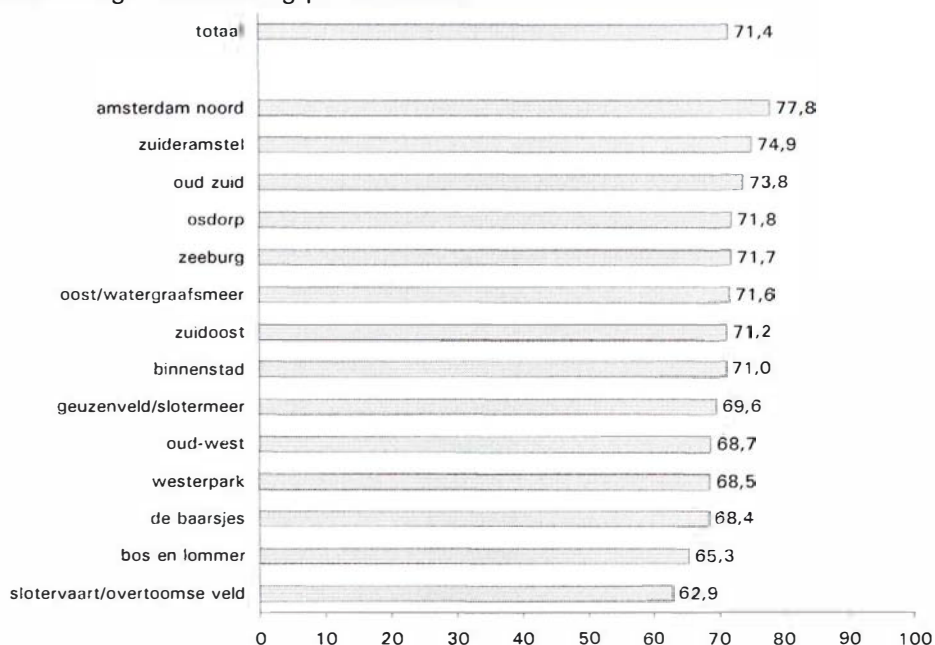

Bekend is dat onveiligheidsgevoelens ongelijk zijn verdeeld tussen de seksen: vrouwen geven in grotere getale aan zich onveilig te voelen dan mannen. De index blijkt daar geen uitzondering op te zijn. Bij de 'onveilige' groep (rechts in de grafiek) zijn de vrouwen in de meerderheid, bij de 'veilige' groep de mannen. Wel kan worden opgemerkt dat het aantal mannen in de 'hoge' regionen niet zorgwekkend groot is of, andersom, het aantal vrouwen in de lage regionen sterk oververtegenwoordigd is. Door verschillende enquêtevragen te combineren in de index, wordt deze minder gevoelig voor 'vreemde' verschijnselen die per enquêtevraag een rol kunnen spelen.

3.2 Index per stadsdeel

Hieronder wordt de index gepresenteerd per stadsdeel.

Grafiek 3.2 Index veiligheidsbeleving per stadsdeel

Qua onveiligheidsbeleving is stadsdeel Noord het meest veilig, gevolgd door Zuideramstel en Oud Zuid. Dan komt een groep die het iets beter doet dan gemiddeld: Osdorp, Zeeburg, Oost/Watergraafsmeer. Zuidoost en de Binnenstad bevinden zich bijna exact op het stedelijk gemiddelde. Iets minder dan gemiddeld scoren Geuzenveld/Slotermeer, Oud-West, Westerpark en De Baarsjes. Helemaal onderaan staan Bos en Lommer en Slotervaart/Overtoomse Veld die duidelijk slechter scoren dan de rest.

Wanneer we teruggaan naar de drie afzonderlijke aspecten die samen de index vormen (algemeen, woonbuurt, vermijdingsgedrag), valt op dat de combinatie van deze drie aspecten wel degelijk iets nieuws oplevert. Zo scoort stadsdeel Amsterdam Noord weliswaar het 'beste' op de totale index, maar staat dit stadsdeel bij slechts één van de deelaspecten op de eerste plaats (vermijdingsgedrag). Als alleen was gekeken naar gevoelens van onveiligheid in de eigen buurt, dan zou Zuideramstel als het meest veilige stadsdeel naar voren zijn gekomen. Als we alleen algemene onveiligheid hadden gemeten, waren dat de Osdorpers geweest. Aan de andere kant van het spectrum staat Slotervaart/Overtoomse Veld overigens wel bij elk van de drie onderdelen onderaan; een zorgwekkende uitkomst.

3.3 Index per buurt

Het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek (O + S) heeft voor een objectieve index alle buurten van Amsterdam verdeeld in 77 buurtcombinaties. Dezelfde indeling hebben wij overgenomen en als afsluiting van deze rapportage worden hieronder de uitkomsten van de index en de deelaspecten per buurtcombinatie gepresenteerd.

Buurtcombinaties (oorspronkelijk)	Naam	Nieuwe indeling buurten O+S	Onv gevoel eigen buurt	Onv gevoel algemeen	vermijdingsgedrag						Index veiligheidsbeleving	Aantal ondervraagden (ongewogen)
					uitgaan	sport	openbaar vervoer	werk	verkeer	totaal		
minimum			0 = niet	0 = niet	0 = niet	0 = niet	0 = niet	0 = niet	0 = niet	0 = niet	0 = zeer onveilig	
maximum			1 = wel	3 = vaak	10 = altijd	10 = altijd	10 = altijd	10 = altijd	10 = altijd	50 = altijd	100 = zeer veilig	
A00	BURGWALLEN-OUDE ZIJDE	A00	0,47	0,80	3,51	0,98	3,32	0,84	2,56	11,28	68,36	123
A01	BURGWALLEN-NIEUWE ZIJDE	A01	0,52	1,11	4,23	1,32	3,72	0,95	3,19	13,44	62,77	124
A02	GRACHTENGORDEL-WEST	A02	0,34	0,75	3,97	1,61	4,05	0,70	2,43	12,76	71,16	79
A03	GRACHTENGORDEL-ZUID	A03	0,38	0,77	4,16	1,36	3,45	0,68	2,16	11,80	71,05	56
A04	NIEUWMARKT/LASTAGE	A04	0,38	0,67	3,77	1,79	3,32	0,56	2,79	12,33	71,02	118
A05	HAARLEMMERBUURT	A05	0,24	0,53	3,47	1,41	3,88	1,47	3,09	13,50	75,32	34
A06	JORDAAN	A06	0,23	0,52	2,98	1,08	2,66	0,73	2,62	10,07	78,93	115
A07	WETERINGSCHANS	A07	0,29	0,64	3,62	2,01	3,26	0,97	2,39	12,31	74,02	90
A08	WEESPERBUURT/PLANTAGE	A08	0,33	0,83	4,37	2,24	3,35	0,70	3,02	13,69	69,74	54
A09	OOSTELIJKE EILANDEN/KADIJKEN	A09	0,26	0,62	2,92	1,62	2,88	0,88	2,86	11,16	76,14	50
B10	WESTELIJK HAVENGEBIED											
B11	BEDRIJVENTERREIN SLOTEDIJK											
C12	HOUTHAVENS											
C13	SPAARNDAMMER- EN ZEEHELDENBUURT	C13(B10/B11/C12)	0,38	0,83	3,78	1,95	3,57	0,97	3,51	13,83	68,56	63
C14	STAATSLIEDENBUURT	C14	0,37	0,83	3,66	1,74	3,07	0,99	3,21	12,67	69,76	70
C15	CENTRALE MARKT	C16/C15	0,48	0,76	4,52	0,90	3,48	1,52	3,52	14,10	65,67	21
C16	FREDERIK HENDRIKBUURT											
D17	DA COSTABUURT	D17	0,32	0,89	4,54	1,11	3,78	0,14	3,59	13,24	70,41	37
D18	KINKERBUURT	D18	0,36	0,70	3,70	1,80	3,39	1,36	2,57	12,82	71,16	44
D19	VAN LENNEPBUURT	D19	0,34	0,66	4,18	1,70	3,68	1,62	2,94	14,24	70,36	50
D20	HELMERSBUURT	D20/D22	0,27	0,73	4,03	1,61	4,24	0,88	2,73	13,67	72,55	33
D21	OVERTOOMSE SLUIS	D21	0,56	1,31	5,50	1,06	4,44	1,75	4,44	17,38	55,13	16
D22	VONDELBUURT											
G31	INDISCHE BUURT WEST	G31	0,45	0,93	2,76	1,20	2,66	0,92	2,76	10,38	69,15	85
G32	INDISCHE BUURT OOST	G32(G34)	0,45	0,83	3,36	1,66	1,91	1,02	2,89	10,91	69,62	47
G33	OOSTELIJK HAVENGEBIED	G33	0,10	0,61	4,16	2,23	4,26	0,48	3,35	14,77	77,65	31
G34	IJ-EILAND E O.											
H36	SLOTEDIJK	H37(H36)	0,41	0,85	4,15	1,91	3,48	1,16	2,53	13,41	67,87	195
H37	LANDLUST											
H38	ERASMUSPARK	H38	0,51	1,03	4,27	2,24	3,68	1,22	3,00	14,61	62,15	74
H39	DE KOLENKIT	H39	0,47	1,03	4,63	2,39	3,71	1,24	2,71	15,32	62,84	38
J40	DE KROMMERT	J400/401	0,40	0,98	4,18	1,58	3,68	1,35	2,70	13,60	67,02	57
		J402/403	0,56	1,56	5,11	2,56	4,11	1,78	3,44	17,67	54,00	9

J41	VAN GALENBUURT	J41	0,38	0,62	3,00	2,28	2,93	1,00	1,90	11,21	72,59	29
J42	HOOFDWEG E.O.	J42	0,35	0,88	4,21	1,25	2,98	0,46	2,65	11,60	71,10	48
J43	WESTINDISCHE BUURT	J43	0,63	1,00	4,31	2,44	3,94	2,19	3,75	16,81	56,63	16
N60	VOLEWIJCK	N60	0,30	0,59	3,30	1,72	1,96	0,88	1,99	9,88	76,74	74
N61	IJPLEIN/VOGELBUURT	N61	0,39	0,95	3,92	1,12	2,74	1,44	2,35	11,67	69,55	66
N62	TUINDORP NIEUWENDAM	N62/N63	0,22	0,45	2,19	2,10	2,40	0,54	1,60	8,88	80,97	67
N63	TUINDORP BUIKSLOOT											
N64	NIEUWENDAMMERDIJK/BUIKSLOTERDIJK											
N65	TUINDORP OOSTZAAN	N65	0,10	0,37	1,85	1,41	1,45	0,56	1,46	6,77	87,33	78
N66	OOSTZANERWERF	N66/N67	0,20	0,60	2,84	1,36	2,88	0,88	2,12	10,20	79,20	25
N67	KADOELEN											
N68	NIEUWENDAM-NOORD	N68	0,17	0,59	3,86	0,62	2,93	0,28	3,00	10,79	79,55	29
N69	BUIKSLOTERMEER	N69	0,33	0,67	5,48	1,61	3,03	0,42	3,06	14,15	70,70	33
N70	BANNE BUIKSLOOT	N70(N71)	0,25	0,56	3,14	1,33	2,53	0,56	1,72	9,53	78,67	36
N71	BUIKSLOTERHAM											
N72	NIEUWENDAMMERHAM											
N73	WATERLAND	N73/N72/N64	0,24	0,48	3,32	0,60	2,36	0,92	2,20	9,40	79,40	25
P75	SPIERINGHORN											
P76	SLOTERMEER-NOORDOOST	P76	0,32	0,68	4,08	1,74	2,61	0,66	2,33	11,80	73,70	60
P77	SLOTERMEER-ZUIDWEST	P77	0,35	0,73	4,51	0,99	3,54	0,47	2,59	12,40	71,52	97
P78	GEUZENVELD	P78(P75)	0,42	0,81	4,18	1,67	3,33	1,55	2,58	14,26	67,19	31
P79	EENDRACHT	P79	1,00	0,33	5,33	3,33	6,33	1,00	2,00	19,00	47,67	3
Q80	LUTKEMEER/OOKMEER											
Q81	OSDORP-OOST	Q81	0,36	0,68	4,03	1,69	3,61	0,89	2,11	12,52	71,71	98
Q82	OSDORP-MIDDEN	Q82	0,43	0,57	3,57	1,43	4,86	1,57	3,00	14,86	68,00	7
Q83	DE PUNT	Q83	0,67	1,22	5,44	1,44	5,78	0,89	1,78	15,67	55,44	9
Q84	MIDDELVELDSCH AKERPOLDER/SLOTEN	Q84/Q80	0,08	0,31	3,15	2,08	3,08	1,00	2,46	11,88	83,31	26
R85	SLOTERVAART	R85	0,46	0,88	5,10	2,42	4,43	1,34	3,64	17,21	62,34	67
R86	VERTOOMESE VELD	R86	0,54	1,27	3,96	2,04	3,35	0,23	2,23	11,92	62,69	26
R87	WESTLANDGRACHT	R87	0,64	1,14	4,14	1,29	3,50	1,93	2,29	13,14	58,64	14
R88	SLOTER-/RIEKERPOLDER	R88	0,28	0,47	5,50	2,97	4,44	1,28	3,92	18,36	69,56	36
T92	AMSTEL III/BULLEWIJK											
T93	BIJLMER CENTRUM (D.F.H)	T93	0,42	1,00	3,80	1,42	3,00	0,80	1,83	10,88	69,26	142
T94	BIJLMER OOST (E.G.K)	T94	0,31	0,83	3,47	2,02	2,65	0,98	1,73	11,02	73,67	127
T95	NELLESTEIN	T95	0,42	1,00	3,42	2,50	3,00	1,25	1,50	12,42	68,00	12
T96	HOLENDRECHT/REIGERSBOS	T96(T92)	0,36	0,81	3,50	1,94	3,96	1,36	1,95	12,85	70,40	103
T97	GEIN	T97	0,37	0,75	3,35	1,68	2,42	0,62	1,20	9,32	73,93	60
T98	DRIEMOND	T98	0,00	0,50	5,50	3,00	3,00	0,00	0,00	11,50	83,50	2
U27	WEESPERZIJD	U27	0,42	0,97	3,86	1,36	3,53	0,58	2,25	11,58	68,69	36
U28	OOSTERPARKEBUURT	U28	0,42	0,75	3,25	1,00	3,47	0,98	2,22	10,93	70,80	55
U29	DAPPERBUURT	U29	0,35	0,87	3,70	1,35	2,74	0,61	2,61	11,13	72,13	23
U30	TRANSVAALBUURT	U30	0,25	0,25	2,75	1,92	2,83	2,25	1,17	10,92	79,50	12
U55	FRANKENDAEL	U55	0,35	0,73	3,42	1,04	3,12	0,85	2,58	11,00	73,23	26
U56	MIDDENMEER	U56	0,14	0,76	3,19	1,81	2,57	0,62	2,38	10,57	79,19	21
U57	BETONDORP	U57/U58	0,42	0,75	4,33	1,92	4,67	0,83	2,58	14,58	67,08	12
U58	DE OMVAL											

V24	OUDE PIJP	V24	0,35	0,67	3,34	1,71	3,13	0,74	3,03	11,99	72,27	94
V25	NIEUWE PIJP	V25	0,53	1,00	4,53	2,13	4,80	1,40	2,73	15,80	60,53	15
V26	DIAMANTBUURT	V26	0,14	0,71	2,43	1,86	1,29	0,00	1,86	7,43	83,29	7
V44	HOOFDDORPPLEINBUURT	V44	0,25	0,50	4,38	2,06	2,88	0,50	3,63	13,63	74,81	16
V45	SCHINKELBUURT	V45	0,25	0,25	2,75	1,50	5,25	0,00	4,00	13,50	76,50	4
V46	WILLEMSPARK	V46	0,11	0,11	4,33	2,33	3,56	0,33	2,33	12,89	82,67	9
V47	MUSEUMKWARTIER	V47/V50	0,21	0,67	2,96	1,92	3,25	0,38	2,79	11,42	77,33	24
V48	STADIONBUURT	V48	0,30	0,41	3,56	2,85	2,48	0,52	3,15	12,89	75,26	27
V49	APOLLOBUURT	V49	0,14	0,43	4,14	2,11	3,18	0,32	3,39	13,25	79,43	28
V50	DUIVELSEILAND											
W52	SHELDEBUURT	W52	0,20	0,50	3,47	2,06	3,45	0,97	2,73	12,72	77,20	196
W53	IJSELBUURT	W53	0,27	0,65	3,81	1,89	2,63	0,54	2,95	11,87	75,11	63
W54	RIJNBUURT	W54	0,23	0,65	3,33	1,66	2,77	0,91	2,78	11,52	76,58	92
W59	STATION ZUID/WTC E.O.	W90/W59	0,32	0,69	4,24	2,29	4,11	0,82	2,99	14,59	70,38	168
W90	BUITENVELDERT-WEST											
W91	BUITENVELDERT-OOST	W91	0,08	0,40	2,52	2,50	3,29	0,32	1,81	10,48	83,95	62
	TOTAAL		0,34	0,74	3,75	1,71	3,17	0,89	2,54	12,20	71,85	4786

3.4 Top tien

In deze paragraaf worden de uitkomsten per buurt gesorteerd zodat er een top tien duidelijk wordt. Per aspect en voor het totaal worden de buurten gesorteerd en de hoogste en laagste tien worden weergegeven.

Tabel 3.2 Hoogste en laagste tien buurten per deelaspect en totale index

	eigen buurt	algemeen	vermijding	index
<i>Hoogste 10</i>				
1 (meest veilig)	Driemond	Willemspark	Tuindorp-Oostzaan	Tuindorp-Oostzaan
2	Middelveldsche Akerp.	Transvaalbuurt	Diamantbuurt	Buitenveldert-Oost
3	Buitenveldert-Oost	Schinkelbuurt	Tuindorp Nieuwendam	Driemond
4	Oostelijk havengebied	Middelveldsche Akerp.	Gein	Middelveldsche Akerp.
5	Tuindorp Oostzaan	Eendracht	Waterland	Diamantbuurt
6	Willemspark	Tuindorp-Oostzaan	Banne Buiksloot	Willemspark
7	Middenmeer	Buitenveldert Oost	Volewijck	Tuindorp Nieuwendam
8	Diamantbuurt	Stadionbuurt	Jordaan	Nieuwendam-Noord
9	Apollobuurt	Apollobuurt	Oostzanerwerf	Transvaalbuurt
10	Nieuwendam-Noord	Tuindorp Nieuwendam	Indische buurt West	Apollobuurt
<i>Laagste 10</i>				
10	Centrale markt	Nellestein	Oostelijk havengebied	Burgwallen (Nw Zijde)
9	Erasmuspark	Nieuwe Pijp	Osdorp-Midden	Overtoomse Veld
8	Burgwallen (Nw Zijde)	Westindische buurt	De Kolenkit	Slotervaart
7	Nieuwe Pijp	De Kolenkit	De Punt	Erasmuspark
6	Overtoomse Veld	Erasmuspark	Nieuwe Pijp	Nieuwe Pijp
5	Overtoomse Sluis	Burgwallen (Nw Zijde)	Westindische buurt	Westlandgracht
4	Westindische buurt	Westlandgracht	Slotervaart	Westindische buurt
3	Westlandgracht	De Punt	Overtoomse Sluis	De Punt
2	De Punt	Overtoomse Veld	Sloter-/Riekerpolder	Overtoomse Sluis
1 (minst veilig)	Eendracht	Overtoomse Sluis	Eendracht	Eendracht

Wat het *gevoel van onveiligheid in de eigen buurt* betreft, is Driemond de meest veilige buurt van Amsterdam. Daarna volgen de Middelveldsche Akerpolder en Buitenveldert-Oost. De minst veilige buurten zijn Eendracht¹, De Punt en de Westlandgracht. Bij *algemene onveiligheidsgevoelens* zijn het de inwoners van Willemspark, Transvaalbuurt en Schinkelbuurt die zich het meest veilig voelen. De meest onveilige buurten zijn Overtoomse Sluis, Overtoomse Veld en De Punt. Als we kijken naar *vermijdingsgedrag* blijkt dat de inwoners van Eendracht, Sloter-/Riekerpolder en Overtoomse Sluis dit het meest vertonen. Het minste vermijdingsgedrag wordt vertoond door de bewoners van Tuindorp-Oostzaan, de Diamantbuurt en Tuindorp Nieuwendam.

Bovenstaand overzicht leidt tot een vergelijkbare conclusie als in het vorige hoofdstuk: de drie aspecten voegen elk iets unieks toe aan de totale index. Geen van de drie aspecten is in staat de totale index te 'vangen' of te vervangen. Al met al blijkt Tuindorp-Oostzaan de buurt met de hoogste subjectieve veiligheid te zijn en dat is een conclusie die niet in één oogopslag uit de drie afzonderlijke aspecten naar voren komt. Een bijkomend voordeel van het optellen van drie verschillende aspecten, is de stabiliteit van de index die groter is dan

Noot 1 In De Eendracht zijn eigenlijk te weinig mensen ondervraagd (n = 3) voor betrouwbare cijfers. Dit blijkt uit het feit dat de Eendracht zowel in het lijstje van de beste (algemeen) als van de slechtste tien (eigen buurt en vermijding) voorkomt. Omdat de selectie van buurten overcen moet komen met de objectieve index van O + S zijn toch alle buurten opgenomen.

die van afzonderlijke deelaspecten. Als we alleen naar de algemene onveiligheidsgevoelens zouden kijken, zou de Eendracht als één van de veiligste buurten naar voren zijn gekomen. Door ook te kijken naar onveiligheidsgevoel in de eigen buurt en vermijdingsgedrag, komt deze buurt toch onderaan de lijst te staan².

Noot 2 Overigens wordt de representativiteit niet groter door de verschillende aspecten te combineren tot een index: het verdient aanbeveling meer ondervraagden per buurt te hebben. Als de grens bij minimaal tien respondenten wordt gelegd, zouden zeven buurten afvallen: Driemond, Eendracht, Schinkelbuurt, Osdorp-Midden, Diamantbuurt, De Punt en Willemspark. Deze buurten staan, waarschijnlijk niet geheel toevallig, ook regelmatig in de top tien.

4 Samenvatting en conclusies

4.1 Samenvatting

In navolging van de gemeente Rotterdam wil Amsterdam een index voor veiligheid berekenen. De index bestaat in Amsterdam uit twee onderdelen: een objectieve index en een index voor de subjectieve kant van onveiligheid: onveiligheidsbeleving. DSP-groep is ingeschakeld om voor dit laatste gedeelte een voorstel te maken.

Een index heeft als grootste voordeel dat het vergelijkingen vergemakkelijkt. Dat kunnen vergelijkingen zijn tussen buurten, maar natuurlijk ook vergelijkingen tussen twee (of meer) tijdstippen. De eerste vorm is op dit moment al mogelijk, maar de tweede niet. Er is namelijk geen standaard-vragenlijst voor handen waarin elke keer dezelfde vragen worden gesteld. In dit rapport doen wij een voorstel voor berekening van een index op basis van de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2002. Wellicht kunnen de uitkomsten een rol spelen bij de inrichting van toekomstig enquête-onderzoek.

In hoofdstuk 2 is een voorstel gepresenteerd voor de berekening van een index. Drie aspecten maken deel uit van de index:

- algemene gevoelens van onveiligheid (twee vragen);
- gevoel van onveiligheid in de eigen woonbuurt (één vraag);
- vermijdingsgedrag (twintig vragen).

Elk aspect heeft een gewicht gekregen, waarna de antwoorden bij elkaar zijn opgeteld. Dit bleek statistisch verantwoord te zijn, omdat de drie afzonderlijke aspecten samen een factor vormen. De nieuwe score, de index, is scheef verdeeld naar het positieve einde van de schaal (een grote groep mensen voelt zich veilig). De groep die zich op wat voor manier dan ook wel eens onveilig voelt, is mooi verdeeld over het hele spectrum. Wat dat betreft heeft de index dus prettige eigenschappen om mee te rekenen.

In hoofdstuk 3 zijn enkele voorbeelden gegeven van het gebruik van de index. Zo is de verdeling tussen de seksen weergegeven. Daaruit blijkt dat mannen lichtelijk oververtegenwoordigd zijn aan de 'veilige' kant, maar niet zodanig dat dit problematisch wordt. Tevens is in dit hoofdstuk een overzicht per stadsdeel en per buurt opgenomen. Dit soort overzichten zijn vooral interessant als naslagwerk. Het wordt duidelijk hoe elke buurt scoort op subjectieve veiligheid.

Ook wordt duidelijk dat de score door geen van de afzonderlijke aspecten wordt bepaald: onveiligheidsgevoelens in het algemeen, in de eigen woonbuurt en vermijdingsgedrag blijken alledrie een eigen rangorde op te leveren. Doordat er drie aspecten worden gecombineerd, geeft de index een meer stabiele indruk van de veiligheidsbeleving dan elk van de afzonderlijke aspecten.

Overigens zou, ons insziens, het minimum aantal respondenten per buurt iets hoger moeten komen te liggen dan nu het geval is. In de top tien staan regelmatig buurten waar zo weinig mensen zijn ondervraagd dat het de vraag is of de steekproef wel representatief genoeg was.

4.2 Conclusies

Het blijkt mogelijk een index te berekenen voor de beleving van veiligheid. Die index kan worden opgebouwd uit drie aspecten van veiligheidsbeleving (algemeen, eigen buurt en vermijdingsgedrag) en kan niet worden vervangen door één van de drie.

Per buurt blijkt de index nu al te 'werken': de top tien van veilige buurten die uit de index naar voren komt is anders dan de top tien van de deelaspecten. Vooral doordat er in de index ook rekening wordt gehouden met vermijdingsgedrag, komt er een ander, breder, beeld van onveiligheidsbeleving naar voren.

Als het de bedoeling is ook vergelijkingen in de tijd te gaan maken, dan zal er een vaststaand instrumentarium moeten komen. Aangezien er momenteel wordt gewerkt aan de vragenlijst voor maandelijkse afname van de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid is dit wellicht het ideale moment een aantal vragen over algemene onveiligheid, onveiligheid in de eigen buurt en vermindering te combineren. Sterker nog, in een ander onderzoek van DSP-groep³ komen wij met een voorstel hiervoor.

Noot 3 Sander Flight, *Onveiligheidsgevoelens in Amsterdam; kwantitatief onderzoek naar achtergronden van onveiligheidsgevoelens*, DSP-groep, 2003.

Bijlagen

Bijlage 1 Berekening index (SPSS-code)

* Stap 1 - veiligheidsgevoel in eigen buurt.

```
recode c3 (1 = 1) (else = 0) into index1.  
val lab index1 1 'ja' 0 'nee/weet niet'.  
var lab index1 'Onv gevoel eigen buurt'.
```

* Stap 2 - veiligheidsgevoel algemeen.

```
recode c2 (1 = 3) (2 = 2) (3 = 1) (else = 0) into index2.  
val lab index2 3 'vaak' 2 'soms' 1 'zelden' 0 'nooit/weet niet'.  
var lab index2 'Onv gevoel algemeen'.
```

* Stap 3 - vermijdingsgedrag.

```
compute index3 = 0.  
var lab index3 'Vermijdingsgedrag en angst 0 = niks 50 = max'.
```

* Vermijding puur.

```
if (c5 = 1) index3 = index3 + 10.  
if (c9 = 1) index3 = index3 + 10.  
if (c13 = 1) index3 = index3 + 10.  
if (c17 = 1) index3 = index3 + 10.  
if (c21 = 1) index3 = index3 + 10.
```

* Angst en vermijding uitgaan.

```
if (c6 = 1) index3 = index3 + 7.  
if (c6 = 2) index3 = index3 + 5.  
if (c6 = 3) index3 = index3 + 3.  
if (c7 = 1) index3 = index3 + 3.
```

* Angst en vermijding sportevenementen.

```
if (c10 = 1) index3 = index3 + 7.  
if (c10 = 2) index3 = index3 + 5.  
if (c10 = 3) index3 = index3 + 3.  
if (c11 = 1) index3 = index3 + 3.
```

* Angst en vermijding OV.

```
if (c14 = 1) index3 = index3 + 7.  
if (c14 = 2) index3 = index3 + 5.  
if (c14 = 3) index3 = index3 + 3.  
if (c15 = 1) index3 = index3 + 3.
```

* Angst en vermijding werk.

```
if (c18 = 1) index3 = index3 + 7.  
if (c18 = 2) index3 = index3 + 5.  
if (c18 = 3) index3 = index3 + 3.  
if (c19 = 1) index3 = index3 + 3.
```

* Angst en vermijding verkeer.

```
if (c22 = 1) index3 = index3 + 7.  
if (c22 = 2) index3 = index3 + 5.  
if (c22 = 3) index3 = index3 + 3.  
if (c23 = 1) index3 = index3 + 3.
```

```
if (index3 gt 50) index3 = 50.
```

* Stap 4 - Opsplitsen vermijdingsgedrag per activiteit.

```
compute uitgaan = 0.  
compute sport = 0.  
compute OV = 0.  
compute werk = 0.  
compute verkeer = 0.
```

var lab uitgaan 'Vermijdingsgedrag uitgaan 0 = niks 10 = max'.
var lab sport 'Vermijdingsgedrag sport 0 = niks 10 = max'.
var lab OV 'Vermijdingsgedrag OV 0 = niks 10 = max'.
var lab werk 'Vermijdingsgedrag werk 0 = niks 10 = max'.
var lab verkeer 'Vermijdingsgedrag verkeer 0 = niks 10 = max'.

* Vermijding per aspect totaal vermijden (= maximale score).

if (c5 = 1) uitgaan = uitgaan + 10.
if (c9 = 1) sport = sport + 10.
if (c13 = 1) OV = OV + 10.
if (c17 = 1) werk = werk + 10.
if (c21 = 1) verkeer = verkeer + 10.

* Angst en vermijding uitgaan.

if (c6 = 1) uitgaan = uitgaan + 7.
if (c6 = 2) uitgaan = uitgaan + 5.
if (c6 = 3) uitgaan = uitgaan + 3.
if (c7 = 1) uitgaan = uitgaan + 3.
if (uitgaan ge 10) uitgaan = 10.

* Angst en vermijding sportevenementen.

if (c10 = 1) sport = sport + 7.
if (c10 = 2) sport = sport + 5.
if (c10 = 3) sport = sport + 3.
if (c11 = 1) sport = sport + 3.
if (sport ge 10) sport = 10.

* Angst en vermijding OV.

if (c14 = 1) OV = OV + 7.
if (c14 = 2) OV = OV + 5.
if (c14 = 3) OV = OV + 3.
if (c15 = 1) OV = OV + 3.
if (OV ge 10) OV = 10.

* Angst en vermijding werk.

if (c18 = 1) werk = werk + 7.
if (c18 = 2) werk = werk + 5.
if (c18 = 3) werk = werk + 3.
if (c19 = 1) werk = werk + 3.
if (werk ge 10) werk = 10.

* Angst en vermijding verkeer.

if (c22 = 1) verkeer = verkeer + 7.
if (c22 = 2) verkeer = verkeer + 5.
if (c22 = 3) verkeer = verkeer + 3.
if (c23 = 1) verkeer = verkeer + 3.
if (verkeer ge 10) verkeer = 10.

* **Stap 5 – Optellen deelaspecten.**

compute indextot = 100 - index3.
if (index1 = 1) indextot = indextot - 30.
if (index2 = 1) indextot = indextot - 10.
if (index2 = 2) indextot = indextot - 15.
if (index2 = 3) indextot = indextot - 20.
var lab indextot 'Index veiligheidsbeleving (0 = onveilig 100 = veilig)'.
freq indextot.